

3.1 Мемлекеттік құрылыстың кеңестік үлгісінің іске асырылуы -2 сағат

Жоспар:

1. Қазақстандағы индустрияландырудың ерекшеліктері
2. Көшпелі және жартылай көшпелі қазақ шаруашылықтарын отырықшы өмірге күштеп көшіру. Ұжымдастырудың әдістері мен қарқыны. Ашаршылық салдарлары
3. Сталиндік қуғын-сүргін, оның ауқымы және ауыр зардаптары. 1930- 1940 жж. Қазақстанға халықтарды депортациялау
4. Қазақстандықтардың майдан іс-қимылдарына, партизандық қозғалысқа қатысуы. Отан соғысы жылдарындағы тыл еңбеккерлерінің көрсеткен ерлігі

Әдістемелік нұсқау: Тақырыпты зерттегенде студенттер Қазақстандағы кеңестік мемлекеттік құрылыс үлгісін күрделі және қайшылықты процесс ретінде қарастыруы керек. Бұл процесс индустрияландыру, ұжымдастыру, саяси қуғын-сүргін және халықтың жалпы одақтық оқиғалардағы әскери қатысуын біріктірді. Студенттердің назары индустриализацияға аударылуы тиіс. Маңыздысы – ол орталықтың жоспарлары бойынша жүріп, негізінен шикізаттық сипатқа ие болды. Қазақстан көмір, мыс, уран және басқа да стратегиялық ресурстар жеткізушіге айналды.

Студенттер көшпелі және жартылай көшпелі шаруашылықтардың отырықшылыққа зорлап көшуін егжей-тегжейлі талдауы қажет. Отарлау саясаты жеделдетілген тәртіппен жүргізілді, көбінесе зорлық-зомбылық арқылы, бұл қазақ қоғамының дәстүрлі өмір салтын бұзуға әкелді. 1931–1933 жылдардағы аштықтың көлемін түсіну маңызды – ол қаншама адамның өмірін қиды және халықтың сырт елдерге көшуіне себеп болды. Оны түсіну үшін статистикалық мәліметтер, көші-қон карталары және куәгерлер естеліктерін қолдану ұсынылады.

Келесі маңызды аспект – сталиндік қуғын-сүргін мен депортациялар тақырыбы. Қазақстан интеллигенциясының тұтқындалуы мен атылу ауқымын көрсету маңызды, сондай-ақ жеке тағдырларды қарастыру қажет (С. Сейфуллин, Б. Майлин, І. Жансүгіров және басқалар), олардың қызметі ұлттық жаңғырудың символына айналды. Қазақстанға халықтың толық топтары – корейлер, немістер, чечендер, қырым татарлары және басқа этностар – жер аударылғанын зерттеу қажет.

Сонымен қатар, соғыс ардагерлері мен тыл еңбеккерлерінің үлесін қарастыру маңызды: И.В. Панфилов басқарған 316-шы атқыштар дивизиясын құру, қазақстандық батырлардың ерлігі. Тылда азық-түлік пен қару-жарақ өндірісі қамтамасыз етілді, бұл да үлкен құрбандықтар мен күш-жігерді талап етті.

Студенттерге оқу әдебиетімен, оқиғалар қатысушыларының естеліктерімен және тарихтың трагедиялық беттерін көрсететін көркем шығармалармен жұмыс істеу ұсынылады. Талдауды тереңдету үшін салыстырмалы тәсілді қолдануға болады: оқиғалардың ресми советтік түсіндірмесін Қазақстан тарихшыларының қазіргі зерттеулерімен салыстыру. Осылайша, тақырып студенттерге XX ғасырдағы Қазақстан халқының тағдырын айқындаған үлкен жетістіктер мен ауыр сынақтар кезеңін терең түсінуге мүмкіндік береді.

Реферат тақырыптары:

1. Ф.И. Голощекиннің «Кіші Қазан» идеясы: мәні және салдары.
2. Отарлау саясаты және 1931–1933 жылдардағы аштық: халық трагедиясы.
3. Саяси сенімсіздік және халықтарды Қазақстанға күштеп депортациялау - ұлттық намысты кемсінудің үлгісі
4. Екінші дүниежүзілік соғыстың нәтижелері мен сабақтары.

Негізгі әдебиеттер:

1. Омарбеков Т.О. Қазақстан тарихының XX ғасырдағы өзекті мәселелері. – Алматы: Өнер, 2003. – 552 б.

2. Қойгелдиев М. Алаш қозғалысы. – Алматы: Мектеп, 2017. – 656 б.
3. Абылхожин Ж.Б. Постсталинский период в истории советского Казахстана: череда обреченных реформ и несостоявшихся деклараций (1953 - 1991 гг.). – Алматы, КБТУ, 2019. – 465 с.
4. История Казахстана (с древнейших времен до наших дней). В 5-ти томах. Т. 4. – Алматы, Алматы кітап, 2010. – 312 с.